

Inhoud

Voorwoord	7
Proloog	10
Milly Podworny, 95 jaar, Amsterdam	15
God en zeepsop	17
Janine, 53 jaar, Maastricht	24
Kinderen van de revolutie	27
Testosteronbommen en bimbo's	37
Nicolien (21 jaar) en Mila (22 jaar), studentes modevormgeving	47
Een nieuwe jeugdcultuur	50
Uit een e-mail van Sarah (19)	56
Video vixens	57
Uit een e-mail van René	63
Videocultuur	64
Statement	70
Manifest	82
Isa, 22 jaar, Breda	91
Beperkt houdbaar	94
Meer kansen voor vrouwen	97
Pornoparty's	101
Chayenne, Francina en Soraya, hulpverleners, Amsterdam	106

Pornoficatie	109
Seksisme en chicklits	117
Emely (15 jaar) en Charlotte (15 jaar), 4-vwo	125
Porno	129
Dirk-Jan (29 jaar) en Hugo (32 jaar)	136
Pornified	140
Laura (15 jaar) en Esther (15 jaar), 4-havo	160
Gebruiken en grenzen	163
Goede porno	177
Conclusie	186
Met dank aan	198
Literatuur	200

Voorwoord

door Peter Leusink

Het kan niemand zijn ontgaan dat er de laatste jaren iets gaande is rondom ‘de seks’. Hiermee begint de ellende al: want waar hebben we het eigenlijk over? Over de commerciële en verlekkerde *sex*, over de correct gespeelde en correct gespeelde *seks* of over de meer omvattende maar oersaaie *seksualiteit*?

Daar waar *sex* en *seks* teruggrijpen op datgene wat zichtbaar is in gedrag (tegenwoordig *seksen* we, vroeger gingen we vrijen en nog langer geleden hadden we lief), beschrijft *seksualiteit* het zeer brede bio-psycho-sociale fenomeen van het geslachtsleven. *Seksualiteit* hoort dan ook meer toe aan de wetenschap, dus laten we het dan toch maar hebben over de seks: het buitenste dunne schilletje van seksualiteit dat sinds een aantal jaren onbezonnen en ongevraagd het publieke domein binnendendert. De seks die weliswaar *sex* wil worden, maar vooralsnog ten dele in die bedoeling wordt tegengehouden door disputen over moraal, emancipatie en vrijheid van meningsuiting waarbij politici, intellectuelen en mediamakers de geijkte posities innemen.

Inmiddels lijkt alles alweer over seks te zijn gezegd en is er niets nieuws onder de zon. Of wel? Zijn er kenmerken

van onze tijd aan te duiden die maken dat de context van seksueel gedrag en seksuele beleving is veranderd? In ieder geval lijken de seksuele spelregels niet meer alléén in de slaapkamer te worden gemaakt. Hulpverleners roepen om meer seksualisering van onderwijs en hulpverlening, in de goede zin van het woord. De eenzaamheid, de onwetendheid en de schaamte waarvan het spreken over seksualiteit binnen de gezondheidszorg en het onderwijs is doortrokken, staat haaks op de massale boertigheid en quasi-openhartigheid waarmee media en internet ons van seks bedienen. Wetenschappers signaleren bij kwetsbare groepen dat zij de spelregels van het liefdesspel niet meer beheersen en ook digitale vormen van communicatie hebben seks allang aan de slaapkamer ontworsteld. Is dit alles erg? Was de seks niet allang de slaapkamer voorbij? Wie maakt zich waarover druk?

Het was de schrijfster van dit boek die nog maar kort geleden met haar artikel in de *NRC* de discussie over de pornoficatie van de samenleving aanzwengelde samen met haar vriendinnen rondom de beweging Beperkt Houdbaar, waarna Nederland even wakker werd geschud. In dit boek doet de schrijfster verslag van deze periode en die daarna, maar ook van haar visie op porno, op seksualiteit en op de hedendaagse verhouding tussen mannen en vrouwen. Uit haar research blijkt belezenheid en analyserend vermogen en haar vlotte pen maakt het boek niet tot een wetenschappelijk betoog. Haar worsteling, haar oprechtheid, maar ook haar energieke standvastigheid in wat zij meent dat juist is, krijgen met dit boek de aandacht en het respect dat deze discussie nodig heeft. Nu is 'respect' weliswaar het meest aan inflatie onderhevige woord in Nederland, maar herwaardering is op zijn plaats. De hoeveelheid vunzigheid, verwensingen, en ge-

plaatste steken onder de gordel die de schrijfster van voornamelijk mannen te verduren heeft gehad, leert dat respect niet vanzelfsprekend is en nog steeds alleen maar te verdienen valt. Maar bovenal, de haat die haar tegemoetkwam, geeft antwoord op de vraag: is pornoficatie erg, wie maakt zich waarover druk?

Zolang een deel van de mannen zich niet met liefde en respect tot vrouwen kan verhouden, is het nodig dat wij met zijn allen spreken over hoe het is gesteld met de seks van vandaag de dag. Liefdevolle en gepassioneerde seks gaat namelijk niet samen met agressie en frustratie. Kritiek op pornoficatie vraagt dan ook niet om óntseksualisering maar om vernieuwde zingeving van de seks. Honger gekregen? Lees deze *McSex!*

Peter Leusink
huisarts-seksuoloog NVVS
Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Seksuologie

Proloog

*Can you control your hoe?
(You got a bitch that won't do what you say)
You can't control your hoe?
(She hardheaded, she just won't obey)
Can you control your hoe?
(You've got to know what to do, and what to say)
Listen, you got to put that bitch in her place
Even if it's slapping her in her face
You got to control your hoe
Can you control your hoe?*

Snoop Dogg, 'Can You Control Yo Hoe', *R&G (Rhythm & Gangsta): The Masterpiece*

Wil je hoer niet luisteren? Toont ze geen eerbied voor jou, haar *pimp daddy*? *Say what!*? Kan niet, mag niet, zal niet. Rapper Snoop Dogg adviseert: desnoods sla je haar in het gezicht, maar zorg dat ze naar je luistert. Een beetje pooier laat zich niet naaien.

Daar zit ik dan, met een koptelefoon op mijn hoofd en mijn schrijfblok voor mijn neus. Muziekjournalist van *oor*, een jeugddroom die uitkomt. Al sinds mijn vroege puberteit ben ik in de ban van hiphop. Een creatieve subcul-

tuur, waarbinnen jongeren wereldwijd dezelfde taal spreken. Een genre dat zichzelf al decennialang weet te vernieuwen en waarbinnen rebellie een groot goed is. Een muziekstroming die meer vertegenwoordigt dan pompende beats. Hiphop symboliseert voor mij denken tegen de stroom in, politiek protest, verzet en anti-establishmentsentimenten. Elke generatie kent een protestgenre, mijn ouders hadden Bob Dylan en Tom Lehrer, ik heb The Coup en KRS One.

Twaalf jaar nadat ik mijn eerste tapes bestudeerde, schrijf ik op freelancebasis recensies voor een van Nederlands meest vooraanstaande muziekbladen. In 2005 is Snoop Dogg aan de beurt. Ik luister aandachtig naar de tekst die mijn oren binnenstroomt.

'This is what you made me do/ I really didn't want to put hands on you/ But bitch you playin' with fire/ I'm so sick and tired/ Of loud mouth bitches like you.'

Al enige tijd domineren in de mainstream hiphopcultuur teksten en beelden waarin rappers, pooiers of pimps de baas zijn en vrouwen, hoeren of *hoe's* vooral dienen als onderdanige, wezenloze objecten wier hoogste doel het is de met goud behangen heren met hun sexy lichamen te behagen. Dit uiterst conservatieve man-vrouwbeeld vindt vrij kritiekloos een podium en bijbehorend (jong) publiek. Muziekzenders MTV, TMF en tot voor kort ook The Box tonen zich meer dan bereid hun avondprogrammering vol te plempen met videoclips van regisseurs die vrijwel allemaal gebruikmaken van dezelfde formule. Schaars geklede dames, een bovengemiddeld hoog aantal verbouwde borsten, vliegende dollarbiljetten, sieraden en sterke mannen. Alsof de clipmakers ons willen vertellen dat roem, geld en bewondering wachten op hen die mooi, sexy en gewillig zijn. In sommige clips liggen vrouwen in string op hun buik met

hun kont te schudden. Dan is daar de ferme mannenhand die tegen de pronte billen petst om het lijdend voorwerp vervolgens geld toe te werpen in ruil voor bewezen diensten.

Is dit, net als het paaldansen, het hoge aantal borstvergrotingen en cosmetische vaginacorrecties, het bezoeken van stripclubs en halfdronken op tv je borsten laten zien, het resultaat van ferm bevochten seksuele vrijheden? Of juist een terugkeer naar achterhaalde denkbeelden en machtsverhoudingen? In elk geval lijkt het een commerciële hitformule, want ook 'creatieven' buiten de hiphopcultuur maken gretig gebruik van de hoeren-en-pooiers-bling-blingformule. 'Pimp' is het nieuwe modewoord. Auto's, studentenkamers, stadsdelen, toiletputten, internetprofielen en zwerwers, alles kan en moet gepimpt. Dat de populaire cultuur tentakels heeft die reiken tot op ogenschijnlijk onmogelijke plaatsen, blijkt als zelfs de Evangelische Omroep probeert het woord 'pimp' op een programma te plakken. Uiteindelijk steekt MTV daar een stokje voor, het muziekstation geeft het succesvolle pimprecept niet zomaar uit handen.

Snoop Dogg, het vleesgeworden icoon van de jarennegentig-*gangsta rap*, tettert zijn dubieuze adviezen nog steeds in mijn oor. In mijn albumrecensie maak ik uiteindelijk geen melding van het zoveelste gevalletje vrouwenvriendelijkheid. Maar het liefst zou ik gezwets over gebruikte samples, funkinvloeden of geslaagde producties overslaan en in tweehonderdvijftig woorden uitleggen waarom ik mijn buik vol heb van Snoop en Snoopachtigen. Van de teksten waarin de vrouw als *Untermensch* uit de bus komt rollen. Van de teksten en beelden ook die de man voorstellen als een aapachtige, een hersenloze overheerser, een cartooneske figuur, enkel geïnteresseerd in benen, billen en borsten.

En van het totale gebrek aan creativiteit en vernieuwingsdrang onder videoclip- en programmamakers. Ik ben officieel pimp-en-hoe-moe.

Maar juist ik, een van de relatief weinige Nederlandse vrouwen die over hiphop schrijft, kan maar beter mijn mond houden. Met moralistisch gezanik over een Amerikaanse superster die rapt dat je onwelwillende hoeren moet slaan, maak je geen vrienden. Popmuziek is kunst, en binnen de kaders van het kunstzinnige bestaat geen goed of slecht. Enkel smaak. Bovendien: vele artiesten gingen Snoop Dogg voor, waarom nu opeens gaan zeuren? Dus schrijf ik over dikke producties, de hoge mate van hitgevoeligheid van enkele nummers op het album en de diepe bassen. Blabla.

Fast forward naar 2008. Het debat over de seksualisering van onze samenleving – waar videoclips een groot aandeel in hebben – is inmiddels volop losgebarsten en wordt op verschillende plekken in het land gevoerd. Op scholen, universiteiten, in vrouwenhuizen, in politiek Den Haag en in de media duikt het thema voortdurend op, en ik neem veelvuldig deel aan het debat. Doorgaans wordt daarbij gesproken van ‘seksualisering’, maar ik noem het in de context van de huidige discussie liever ‘pornoficatie’. Seksualisering problematiseert het fenomeen ‘seks’ en met seks op zichzelf is niks mis. ‘Pornoficatie’ duidt mijns inziens beter hetgeen we hier bedoelen. Namelijk de invloed op het alledaagse leven van een ooit obscure en nu commerciële, lucratieve miljardenindustrie. Op de reclamebranche, de muziekindustrie, de vrouwen- en mannenbladen en andere mainstream media. Op het denken over seks. Op de instandhouding of juist wedergeboorte van stereotiepe sekse-

verhoudingen. Op een nieuwe generatie jongeren en hun gedigitaliseerde leefwereld. Op het beeld dat diezelfde jongeren, en met name meisjes, zich vormen over hun eigen lichaam en hoe dat eruit zou moeten zien. En we hebben het over seks als consumptieartikel. Seks als afhaalmaaltijd. Een kleffe hap uit restaurants die er allemaal hetzelfde uitzien en die mensen inhuren die er met interieurtrucs voor moeten zorgen dat bezoekers ook zo snel mogelijk weer weggaan. De term 'McSex' werd in 1994 geïntroduceerd in een interview voor het magazine *Mademoiselle*, waarin een man seks als volgt typeerde: *'Sex is like going to McDonald's. Most of the people are looking for a good, fast meal at a good price. It's satisfying, it's fattening and after, you get out of there quickly.'*

Milly Podworny, 95 jaar, Amsterdam

1

‘In mijn tijd kreeg je geen voorlichting. Wij spraken thuis niet over seks, op school trouwens ook niet. Absoluut niet. Ik ben opgegroeid in een klein dorp in Duitsland. Ik had oudere zusters en via hen ving ik wel eens iets op, over menstrueren en dergelijke. Een maand voor mijn zeventiende verjaardag werd ik zelf voor het eerst ongesteld. Dat ik vanaf dat moment ook vruchtbaar was, realiseerde ik me niet. Ik denk dat het woord “vruchtbaar” me überhaupt niks zei. Ik kreeg alleen te horen dat ik op moest passen voor een dikke buik. Maar waarom? Ik begreep er niks van. Ik ging toch niet opeens heel veel eten of zo? Wat bedoelden ze toch? Nee, ons werd niks verteld of uitgelegd.

Mijn eigen dochters heb ik wel voorgelicht. Dat is toch wel mooi aan deze tijd, dat meer zaken bespreekbaar zijn. Ik bedoel: toen ik als kind bij een vriendinnetje thuis een boek vond over bevallingen, was dat schokkend. Haar ouders waren weg en zo konden we stiekem eens gluren. We hebben met zes meiden alleen maar naar de tekeningen staan staren. Nou, nou! Tot dat ogenblik hadden we geen idee. Terwijl het eigenlijk een heel normaal boek was, over een heel normaal onderwerp. Tegenwoordig mogen kinde-

ren bij de bevalling van hun moeder aanwezig zijn. Snap je? En dat is veel beter.

Maar ik vind niet alles beter. Voordat mijn man in 1980 overleed, zei hij: Mil, ze pakken ons alle romantiek af. Daarmee doelde hij op de groeiende openheid rondom seks. Ik vind dat jonge vrouwen de pil moeten slikken en condooms moeten gebruiken, dat ze de middelen die hun ter beschikking staan, moeten benutten. Ik ben niet ouderwets. Toen mijn eigen kinderen ouder werden en gingen daten, vond ik dat ook echt geen probleem. Ze hoefden van mij niet meteen te trouwen. Maar ik vind wel dat we van het ene uiterste naar het andere zijn gegaan. Jongeren weten tegenwoordig al van alles, ze kennen zelfs al seksuele afwijkingen bij naam voordat ze zelf ooit vlinders in hun buik hebben gevoeld. En dat vind ik te ver gaan. We hoeven jongeren niet net als vroeger dom te houden, maar we hoeven ze ook niet te overvoeren. Zij moeten zich in hun eigen tempo kunnen ontwikkelen, zonder druk van ons volwassenen.'